

in december, dus na acht maanden was er geen placentaweefsel meer te voelen.

Waarom zou een extra-uteriene placenta wèl en een intra-uteriene placenta niet geresorbeerd worden?

Literatuur: KUIPERS, F. C. (1957) *Ned. T. Geneesk.* **101**, 1751.

Hwidiem, oktober 1957

J. D. VERVOORN

EPIDEMIOLOGISCH ONDERZOEK BIJ HET
SYNDROOM VAN BESNIER-BOECK
(SARCOIDOSIS)

Naar aanleiding van het artikel van mej. M. A. BAAS en P. J. A. VAN VOORST VADER zou ik de vraag willen stellen of de criteria voor de diagnose sarcoidosis niet wat al te ruim zijn genomen. De auteurs schrijven:

„De diagnose sarcoidosis werd gesteld, wanneer in beide hili vergroting van de lymfeklieren werd waargenomen en (of) het hiervoor kenmerkende beeld in de longen werd aangetroffen. De diagnose werd gesteld onafhankelijk van het feit, of de reactie met altuberculine 1/100 positief of negatief was”.

VAN RIJSSEL wees er in zijn proefschrift op, „hoe ongelijk de opvattingen, het materiaal en de diagnostiek zijn”, en dat zelfs moet worden betwijfeld of de diagnose histologisch met zekerheid kan worden gesteld (bl. 3, 4 van het proefschrift).

Op bl. 1112 van genoemd artikel trof mij het volgende: „Eenmaal bestonden tuberculose en sarcoidosis gelijktijdig”. Gaarne zou ik naar aanleiding hiervan de vraag willen stellen of een dergelijke coincidentie enkel op grond van de criteria van de auteurs kan worden vastgesteld, bv. zonder dat huidafwijkingen, febris uveo-parotidea en (of) ostitis multiplex cystoides erbij worden gevonden.

Wel is van belang de mededeling der auteurs: „Alle patiënten werden langer dan een jaar, meestal vele jaren geobserveerd (bl. 1111).

Literatuur: BAAS, M. A. en P. J. A. VAN VOORST VADER (1957) *Ned. T. Geneesk.* **101**, 1111.

Magelang, 19 oktober 1957

SOEROSO

Wij hebben in het *Tijdschrift* geen reproductie van één of meer foto's kunnen geven ter staving van onze diagnosen, omdat ons artikel een statistische studie was. De diagnose syndroom van Besnier-Boeck zal in geval van beiderzijdse hilusklierzwellling met negatieve tuberculinereacties wel op weinig tegenspraak stuiten. De gevallen van beiderzijdse hilusklierzwellling met positieve tuberculinereactie hebben wij afzonderlijk besproken; wanneer men deze niet laat meetellen, blijft de uitkomst van het onderzoek onveranderd, zoals wij hebben aangetoond (bl. 1112). Of de röntgenfoto's van de longafwijkingen werkelijk kenmerkend voor het syndroom van Besnier-Boeck waren, is een kwestie van vertrouwen. De differentiële diagnose overwegend, menen wij, dat een vergissing in meer dan een enkel geval nauwelijks kan worden aangenomen.

Het geval waarin het syndroom van Besnier-Boeck en tuberculose bij dezelfde patiënt voorkwamen, betreft een man van 28 jaar; bij hem werden in 1946 erythema nodosum en op de foto zeer grote hilusklierzwellingen en diffuse longafwijkingen gevonden, benevens een huidafwijking op de borst, waaruit proefexcisie is verricht. Al deze afwijkingen waren kenmerkend voor het syndroom van Besnier-Boeck, naar de mening van een internist, een (andere) longarts, een huidarts en een patholoog-anatoom. Toen de patiënt in 1948 onder toezicht van één onzer kwam, was de huidafwijking verdwenen. Hij had een etterende klier in de nek.

De longfoto toonde het oude beeld, doch bovendien was er een infiltraat in de rechter bovenkwab, met een holte erin. De kweek van het sputum bevatte zuurvaste staafjes, typische tuberkelbacillen; helaas is er geen caviaproef verricht. In 1949 is de patiënt overleden. Bij sectie werden de röntgenologische bevindingen bevestigd. De doodsoorzaak was waarschijnlijk endocarditis.

Zoals uit de punten 5 en 6 op bl. 1111 blijkt, is de combinatie van het syndroom van Besnier-Boeck en tuberculose geenszins een uitzondering.

Eindhoven, 12 november 1957.

M. A. BAAS

P. J. A. VAN VOORST VADER

EEN GEVAL VAN AUTOMUTILATIE DER
GESLACHTSORGANEN

Naar aanleiding van het artikel van collega BRUENS veroorloof ik mij een beschrijving van een geval dat zich hier in het jaar 1940 voordeed en blijkbaar nooit werd gepubliceerd.

Werkende op de heelkundige afdeling van het toenmalige Centraal Burgerlijke Ziekenhuis te Batavia werd ik daar op een ochtend door een verpleger geroepen om twee patiënten te onderzoeken die op brancards de afdeling werden binnengereden. Het waren twee jonge, bleek uitzierende Indonesische mannen, die op mijn vragen geen antwoord gaven. Maar een der patiënten wees naar een doosje dat naast hem op de brancard lag. Toen ik dit opende, bleek de inhoud te bestaan uit twee afgesneden mannelijke geslachtsorganen. Lichamelijk onderzoek der patiënten wees uit, dat er bij beiden in plaats van een penis nog slechts een bebloede, ongeveer 1 cm lange stomp aanwezig was.

Later kwamen wij te weten, dat de twee jongelui homo-seksuele vrienden waren, maar dat een van de twee sinds kort verliefd was geworden op een meisje, en trouwplannen koesterde. Hierdoor was de ander zo jaloers geworden, dat hij een mes mede naar bed nam, zijn vriend in de slaap overviel en hem de penis afsneed. Na zijn daad kreeg hij berouw over wat hij had gedaan en hij strafte zich, door dezelfde mutilatie aan zijn eigen lichaam te voltrekken.

Literatuur: BRUENS, J. H. (1957) *Ned. T. Geneesk.* **101**, 1760.

Palembang, november 1957

A. HEILBRUNN

BERICHTEN

BUITENLAND

WERELDBERICHTEN. — „HEALTH EDUCATION”. De toenemende belangstelling voor de vraag hoe men het publiek zal opvoeden tot beter begrip van ziekte en gezondheid, openbaarde zich ook in de vergadering van een comité van deskundigen te Genève. Deze verklaarden dat „Health education is a medicine in itself”. Buiten en boven iedere technische hulp die artsen, verplegenden, vroedvrouwen, technische hygiënisten en anderen verlenen, „there is a corresponding education function which increases the efficacy of the service and endows it with real human and social value”. De deskundigen waren van mening, dat de arts die een recept schrijft, de tandarts die een kies vult, en de verpleegster die een verband legt, hun taak nog slechts gedeeltelijk vervullen. „The social worker, the pharmacist and the physiotherapist also have a pedagogic function in each individual case, in addition to performing their ordinary professional duties”. Zij allen moeten dus worden onderwezen „in health education methods”. Bovendien wenste het comité dat onderwijzers, maat-